

श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

॥ श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रम् ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using L^AT_EX and the **skt** font. Our sincere thanks to Sri. Sundar Varadarajan of Chennai for proofreading this text.

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः

॥ श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रं ॥

श्रीराघवं दशरथात्मजं अप्रमेयं
सीतापतिं रघुकुलान्वयरत्नदीपम्।
आजानुबाहं अरविन्ददळायताक्षं
रामं निशाचरविनाशकरं नमामि ॥

वैदेहीसहितं सुरद्रुमतले हैमे महामण्डपे
मध्ये पुष्पकमासने मणिमये वीरासने सुस्थितम्।
अग्रे वाचयति प्रभञ्जनसुते तत्त्वं मुनिभ्यः परं
व्याख्यान्तं भरतादिभिः परिवृतं रामं भजे श्यामळम् ॥

राजीवलोचनः श्रीमान् श्रीरामो रघुपुङ्गवः।
रामभद्रः सदाचारो राजेन्द्रो जानकीपतिः ॥ १ ॥

अग्रगण्यो वरेण्यश्च वरदः परमेश्वरः।
जनार्दनो जितामित्रः परार्थैकप्रयोजनः ॥ २ ॥

विश्वामित्रप्रियो दान्तश्शत्रुजिच्छत्रुतापनः।
सर्वज्ञः सर्वदेवादिः शरण्यो वालिमर्दनः ॥ ३ ॥

ज्ञानभाव्योऽपरिच्छेद्यो वाग्मी सत्यव्रतः शुचिः।
ज्ञानगम्यो दृढप्रज्ञः खरध्वंसी प्रतापवान् ॥ ४ ॥

द्युतिमानात्मवान् वीरो जितक्रोधोऽरिमर्दनः।
विश्वरूपो विशालाक्षः प्रभुः परिवृढो दृढः ॥ ५ ॥

ईशः खड्गधरः श्रीमान् कौसलेयोऽनसूयकः।
विपुलांसो महोरस्कः परमेष्ठी परायणः ॥ ६ ॥

सत्यव्रतः सत्यसन्धो गुरुः परमधार्मिकः।
लोकज्ञो लोकवन्द्यश्च लोकात्मा लोककृत्परः ॥ ७ ॥

अनादिर्भगवान् सेव्यो जितमायो रघूद्वहः।
रामो दयाकरो दक्षः सर्वज्ञः सर्वपावनः ॥ ८ ॥

ब्रह्मण्यो नीतिमान् गोप्ता सर्वदेवमयो हरिः।
सुन्दरः पीतवासाश्च सूत्रकारः पुरातनः ॥ ९ ॥

सौम्यो महर्षिः कोदण्डी सर्वज्ञः सर्वकोविदः।
कविः सुग्रीववरदः सर्वपुण्याधिकप्रदः ॥ १० ॥

भव्यो जितारिषड्वर्गो महोदरोऽघनाशनः।
सुकीर्तिरादिपुरुषः कान्तः पुण्यकृतागमः ॥ ११ ॥

अकल्मषश्चतुर्बाहुः सर्वावासो दुरासदः।
स्मितभाषी निवृत्तात्मा स्मृतिमान् वीर्यवान् प्रभुः ॥ १२ ॥

धीरो दान्तो घनश्यामः सर्वायुधविशारदः।
अध्यात्मयोगनिलयः सुमना लक्ष्मणाग्रजः ॥ १३ ॥

सर्वतीर्थमयश्शूरः सर्वयज्ञफलप्रदः।
यज्ञस्वरूपी यज्ञेशो जरामरणवर्जितः ॥ १४ ॥

वर्णाश्रमकरो वर्णी शत्रुजित् पुरुषोत्तमः।
विभीषणप्रतिष्ठाता परमात्मा परात्परः ॥ १५ ॥

प्रमाणभूतो दुर्ज्ञेयः पूर्णः परपुरञ्जयः।
अनन्तदृष्टिरानन्दो धनुर्वेदो धनुर्धरः ॥ १६ ॥

गुणाकरो गुणश्रेष्ठः सच्चिदानन्दविग्रहः।
अभिवन्द्यो महाकायो विश्वकर्मा विशारदः ॥ १७ ॥

विनीतात्मा वीतरागस्तपस्वीशो जनेश्वरः।
कल्याणप्रकृतिः कल्पः सर्वेशः सर्वकामदः ॥ १८ ॥

अक्षयः पुरुषः साक्षी केशवः पुरुषोत्तमः।
लोकाध्यक्षो महामायो विभीषणवरप्रदः ॥ १९ ॥

आनन्दविग्रहो ज्योतिर्हनुमत्प्रभुरव्ययः।
भ्राजिष्णुः सहनो भोक्ता सत्यवादी बहुश्रुतः ॥ २० ॥

सुखदः कारणं कर्ता भवबन्धविमोचनः।
देवचूडामणिर्नेता ब्रह्मण्यो ब्रह्मवर्धनः ॥ २१ ॥

संसारीत्तारको रामः सर्वदुःखविमोक्षकृत्।
विद्वत्तमो विश्वकर्ता विश्वहर्ता च विश्वकृत् ॥ २२ ॥

नित्यो नियतकल्याणः सीताशोकविनाशकृत्।
काकुत्स्थः पुण्डरीकाक्षो विश्वामित्रभयापहः ॥ २३ ॥

मारीचमथनो रामो विराधवधपण्डितः।
दुस्स्वप्ननाशनो रम्यः किरीटी त्रिदशाधिपः ॥ २४ ॥

महाधनुर्महाकायो भीमो भीमपराक्रमः।
तत्त्वस्वरूपी तत्त्वज्ञस्तत्त्ववादी सुविक्रमः ॥ २५ ॥

भूतात्मा भूतकृत्स्वामी कालज्ञानी महापटुः।
अनिर्विण्णो गुणग्राही निष्कलङ्कः कलङ्कहा ॥ २६ ॥

स्वभावभद्रश्शत्रुघ्नः केशवः स्थाणुरीश्वरः।
भूतादिः शम्भुरादित्यः स्थविष्ठश्शाश्वतो ध्रुवः ॥ २७ ॥

कवची कुण्डली चक्री खड्गी भक्तजनप्रियः।
अमृत्युर्जन्मरहितः सर्वजित्सर्वगोचरः ॥ २८ ॥

अनुत्तमोऽप्रमेयात्मा सर्वादिर्गुणसागरः।
समः समात्मा समगो जटामुकुटमण्डितः ॥ २९ ॥

अजेयः सर्वभूतात्मा विष्वक्सेनो महातपाः।
लोकाध्यक्षो महाबाहुरमृतो वेदवित्तमः ॥ ३० ॥

सहिष्णुः सद्गतिः शास्ता विश्वयोनिर्महाद्युतिः।
अतीन्द्र ऊर्जितः प्रांशुरुपेन्द्रो वामनो बली ॥ ३१ ॥

धनुर्वेदो विधाता च ब्रह्मा विष्णुश्च शङ्करः।
हंसो मरीचिर्गोविन्दो रत्नगर्भो महामतिः ॥ ३२ ॥

व्यासो वाचस्पतिः सर्वदर्पितासुरमर्दनः।
जानकीवल्लभः पूज्यः प्रकटः प्रीतिवर्धनः ॥ ३३ ॥

सम्भवोऽतीन्द्रियो वेदोऽनिर्देशो जाम्बवत्प्रभुः।
मदनो मथनो व्यापी विश्वरूपो निरञ्जनः ॥ ३४ ॥

नारायणोऽग्रणीः साधुर्जटायुप्रीतिवर्धनः।
नैकरूपो जगन्नाथः सुरकार्यहितः स्वभूः ॥ ३५ ॥

जितक्रोधो जितारातिः प्लवगाधिपराज्यदः।
वसुदः सुभुजो नैकमायो भव्यप्रमोदनः ॥ ३६ ॥

चण्डांशुः सिद्धिदः कल्पः शरणागतवत्सलः।
अगदो रोगहर्ता च मन्त्रज्ञो मन्त्रभावनः ॥ ३७ ॥

सौमित्रिवत्सलो धुर्यो व्यक्ताव्यक्तस्वरूपधृक्।
वसिष्ठो ग्रामणीः श्रीमाननुकूलः प्रियंवदः ॥ ३८ ॥

अतुलः सात्त्विको धीरः शरासनविशारदः।
ज्येष्ठः सर्वगुणोपेतः शक्तिमांस्ताटकान्तकः ॥ ३९ ॥

वैकुण्ठः प्राणिनां प्राणः कमठः कमलापतिः।
गोवर्धनधरो मत्स्यरूपः कारुण्यसागरः ॥ ४० ॥

कुम्भकर्णप्रमेत्ता च गोपिगोपालसंवृतः।
मायावी व्यापको व्यापी रैणुकेयबलापहः ॥ ४१ ॥

पिनाकमथनो वन्द्यः समर्थो गरुडध्वजः।
लोकत्रयाश्रयो लोकचरितो भरताग्रजः ॥ ४२ ॥

श्रीधरः सद्गतिलोकसाक्षी नारायणो बुधः।
मनोवेगी मनोरूपी पूर्णः पुरुषपुङ्गवः ॥ ४३ ॥

यदुश्रेष्ठो यदुपतिर्भूतावासः सुविक्रमः।
तेजोधरो धराधारश्चतुर्मुर्तिर्महानिधिः ॥ ४४ ॥

चाणूरमर्दनो दिव्यशान्तो भरतवन्दितः।
शब्दातिगो गभीरात्मा कोमलाङ्गः प्रजागरः ॥ ४५ ॥

लोकगर्भश्लेषशायी क्षीराब्धिनिलयोऽमलः।
आत्मयोनिरदीनात्मा सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ४६ ॥

अमृतांशुर्महागर्भो निवृत्तविषयस्पृहः।
त्रिकालज्ञो मुनिस्साक्षी विहायसगतिः कृती ॥ ४७ ॥

पर्जन्यः कुमुदो भूतावासः कमललोचनः।
श्रीवत्सवक्षाः श्रीवासो वीरहा लक्ष्मणाग्रजः ॥ ४८ ॥

लोकाभिरामो लोकारिमर्दनः सेवकप्रियः।
सनातनतमो मेघश्यामलो राक्षसान्तकृत् ॥ ४९ ॥

दिव्यायुधधरश्श्रीमानप्रमेयो जितेन्द्रियः।
भूदेववन्द्यो जनकप्रियकृत्प्रपितामहः ॥ ५० ॥

उत्तमः सात्त्विकः सत्यः सत्यसन्धस्त्रिविक्रमः।
सुव्रतः सुलभः सूक्ष्मः सुघोषः सुखदः सुधीः ॥ ५१ ॥

दामोदरोऽच्युतशार्ङ्गी वामनो मधुराधिपः।
देवकीनन्दनः शौरिः शूरः कैटभमर्दनः ॥ ५२ ॥

सप्ततालप्रभेत्ता च मित्रवंशप्रवर्धनः।
कालस्वरूपी कालात्मा कालः कल्याणदः कविः ॥ ५३ ॥

संवत्सरो ऋतुः पक्षो ह्ययनं दिवसो युगः।
स्तव्यो विविक्तो निर्लेपः सर्वव्यापी निराकुलः ॥ ५४ ॥

रसो रसज्ञः सारज्ञो लोकसारो रसात्मकः।
सर्वदुःखातिगो विद्याराशिः परमगोचरः ॥ ५५ ॥

शेषो विशेषो विगतकल्मषो रघुनायकः।
वर्णश्रेष्ठो वर्णवाह्यो वर्ण्यो वर्ण्यगुणोज्ज्वलः ॥ ५६ ॥

कर्मसाक्ष्यमरश्रेष्ठो देवदेवः सुखप्रदः।
देवाधिदेवो देवर्षिर्देवासुरनमस्कृतः ॥ ५७ ॥

सर्वदेवमयशुक्री शार्ङ्गपाणी रघूत्तमः।
मनो बुद्धिरहङ्कारः प्रकृतिः पुरुषोऽव्ययः ॥ ५८ ॥

अहल्यापावनः स्वामी पितृभक्तो वरप्रदः।
न्यायो न्यायी नयी श्रीमान्नयो नगधरो ध्रुवः ॥ ५९ ॥

लक्ष्मीविश्वम्भराभर्ता देवेन्द्रो बलिमर्दनः।
वाणारिमर्दनो यज्वानुत्तमो मुनिसेवितः ॥ ६० ॥

देवाग्रणीः शिवध्यानतत्परः परमः परः।
सामगेयः प्रियोऽकूरः पुण्यकीर्तिस्सुलोचनः ॥ ६१ ॥

पुण्यः पुण्याधिकः पूर्वः पूर्णः पूरयिता रविः।
जटिलः कल्मषध्वान्तप्रभञ्जनविभावसुः ॥ ६२ ॥

अव्यक्तलक्षणोऽव्यक्तो दशास्यद्विपकेसरी।
कलानिधिः कलानाथो कमलानन्दवर्धनः ॥ ६३ ॥

जयी जितारिः सर्वादिः शमनो भवभञ्जनः।
अलङ्कारिष्णुरचलो रोचिष्णुर्विक्रमोत्तमः ॥ ६४ ॥

आशुः शब्दपतिः शब्दागोचरो रञ्जनो रघुः।
निशब्दः प्रणवो माली स्थूलः सूक्ष्मो विलक्षणः ॥ ६५ ॥

आत्मयोनिरयोनिश्च सप्तजिह्वः सहस्रपात्।
सनातनतमस्स्रग्वी पेशलो जविनां वरः ॥ ६६ ॥

शक्तिमाञ्जशङ्खभृन्नाथः गदापद्मरथाङ्गभृत्।
निरोहो निर्विकल्पश्च चिद्रूपो वीतसाध्वसः ॥ ६७ ॥

शताननः सहस्राक्षः शतमूर्तिर्घनप्रभः।
हृत्पुण्डरीकशयनः कठिनो द्रव एव च ॥ ६८ ॥

उग्रो ग्रहपतिः श्रीमान् समर्थोऽनर्थनाशनः।
अधर्मशत्रु रक्षोघ्नः पुरुहूतः पुरुष्टुतः ॥ ६९ ॥

ब्रह्मगर्भो बृहद्गर्भो धर्मधेनुर्धनागमः।
हिरण्यगर्भो ज्योतिष्मान् सुललाटः सुविक्रमः ॥ ७० ॥

शिवपूजारतः श्रीमान् भवानीप्रियकृदृशी।
नरो नारायणः श्यामः कपर्दीनीललोहितः ॥ ७१ ॥

रुद्रः पशुपतिः स्थाणुर्विश्वामित्रो द्विजेश्वरः।
मातामहो मातरिश्वा विरिञ्चोविष्टरश्रवाः ॥ ७२ ॥

अक्षोभ्यः सर्वभूतानां चण्डः सत्यपराक्रमः।
वालखिल्यो महाकल्पः कल्पवृक्षः कलाधरः ॥ ७३ ॥

निदाघस्तपनोऽमोघः श्लक्ष्णः परबलापहृत्।
कबन्धमथनो दिव्यः कम्बुग्रीवशिवप्रियः ॥ ७४ ॥

शङ्खोऽनिलः सुनिष्पन्नः सुलभः शिशिरात्मकः।
असंसृष्टोऽतिथिः शूरः प्रमाथी पापनाशकृत् ॥ ७५ ॥

वसुश्रवाः कव्यवाहः प्रतप्तो विश्वभोजनः।
रामो नीलोत्पलश्यामो ज्ञानस्कन्धो महाद्युतिः ॥ ७६ ॥

पवित्रपादः पापारिर्मणिपुरो नभोगतिः।
उत्तारणो दुष्कृतिहा दुर्धर्षो दुस्सहोऽभयः ॥ ७७ ॥

अमृतेशोऽमृतवपुर्धर्मा धर्मः कृपाकरः।
भर्गो विवस्वानादित्यो योगाचार्यो दिवस्पतिः ॥ ७८ ॥

उदारकीर्तिरुद्योगी वाङ्मयः सदसन्मयः।
नक्षत्रमाली नाकेशः स्वाधिष्ठानः षडाश्रयः ॥ ७९ ॥

चतुर्वर्गफलो वर्णी शक्तित्रयफलं निधिः।
निधानगर्भो निर्व्याजो गिरीशो व्यालमर्दनः ॥ ८० ॥

श्रीवल्लभः शिवारम्भः शान्तिर्भद्रः समञ्जसः।
भूशयो भूतिकृद्भूतिर्भूषणो भूतवाहनः ॥ ८१ ॥

अकायो भक्तकायस्थः कालज्ञानी महावटुः।
परार्थवृत्तिरचलो विविक्तः श्रुतिसागरः ॥ ८२ ॥

स्वभावभद्रो मध्यस्थः संसारभयनाशनः।
वेद्यो वैद्यो वियद्गोप्ता सर्वामरमुनीश्वरः ॥ ८३ ॥

सुरेन्द्रः करणं कर्म कर्मकृत्कर्म्मयोक्षजः।
ध्येयो धूर्यो धराधीशः सङ्कल्पः शर्वरीपतिः ॥ ८४ ॥

परमार्थगुरुर्वृद्धः शुचिराश्रितवत्सलः।
विष्णुर्जिष्णुर्विभुर्वन्द्यो यज्ञेशो यज्ञपालकः ॥ ८५ ॥

प्रभविष्णुर्ग्रसिष्णुश्च लोकात्मा लोकभावनः।
केशवः केशिहा काव्यः कविः कारणकारणम् ॥ ८६ ॥

कालकर्ता कालशेषो वासुदेवः पुरुष्टुतः।
आदिकर्ता वराहश्च माधवो मधुसूदनः ॥ ८७ ॥

नारायणो नरो हंसो विष्वक्सेनो जनार्दनः।
विश्वकर्ता महायज्ञो ज्योतिष्मान् पुरुषोत्तमः ॥ ८८ ॥

वैकुण्ठः पुण्डरीकाक्षः कृष्णः सूर्यः सुरार्चितः।
नारसिंहो महाभीमो वक्रदंष्ट्रो नखायुधः ॥ ८९ ॥

आदिदेवो जगत्कर्ता योगीशो गरुडध्वजः।
गोविन्दो गोपतिर्गोप्ता भूपतिर्भुवनेश्वरः ॥ ९० ॥

पद्मनाभो हृषीकेशो धाता दामोदरः प्रभुः।
त्रिविक्रमस्त्रिलोकेशो ब्रह्मेशः प्रीतिवर्धनः ॥ ९१ ॥

वामनो दुष्टदमनो गोविन्दो गोपवल्लभः।
भक्तप्रियोऽच्युतः सत्यः सत्यकीर्तिर्धृतिः स्मृतिः ॥ ९२ ॥

कारुण्यं करुणो व्यासः पापहा शान्तिवर्धनः।
संन्यासी शास्त्रतत्त्वज्ञो मन्दराद्रिनिकेतनः ॥ ९३ ॥

बदरीनिलयः शान्तस्तपस्वी वैद्युतप्रभः।
भूतावासो गुहावासः श्रीनिवासः श्रियःपतिः ॥ ९४ ॥

तपोवासो मुदावासः सत्यवासः सनातनः।
पुरुषः पुष्करः पुण्यः पुष्कराक्षो महेश्वरः ॥ ९५ ॥

पूर्णमूर्तिः पुराणज्ञः पुण्यदः प्रीतिवर्धनः।
शङ्खी चक्री गदी शार्ङ्गी लाङ्गली मुसली हली ॥ ९६ ॥

किरीटी कुण्डली हारी मेखली कवची ध्वजी।
योद्धा जेता महावीर्यः शत्रुजिच्छत्रुतापनः ॥ ९७ ॥

शास्ता शास्त्रकरः शास्त्रं शङ्करः शङ्करस्तुतः।
सारथिः सात्त्विकः स्वामी सामवेदप्रियः समः ॥ ९८ ॥

पवनः संहतः शक्तिः संपूर्णाङ्गः समृद्धिमान्।
स्वर्गदः कामदः श्रीदः कीर्तिदोऽकीर्तिनाशनः ॥ ९९ ॥

मोक्षदः पुण्डरीकाक्षः क्षीराब्धिकृतकेतनः।
सर्वात्मा सर्वलोकेशः प्रेरकः पापनाशनः ॥ १०० ॥

सर्वव्यापी जगन्नाथः सर्वलोकमहेश्वरः।
सर्गस्थित्यन्तकृद्देवः सर्वलोकसुखावहः ॥ १०१ ॥

अक्षय्यः शाश्वतोऽनन्तः क्षयवृद्धिविवर्जितः।
निर्लेपो निर्गुणः सूक्ष्मो निर्विकारो निरञ्जनः ॥ १०२ ॥

सर्वोपाधिविनिर्मुक्तः सत्तामात्रव्यवस्थितः।
अधिकारी विभुर्नित्यः परमात्मा सनातनः ॥ १०३ ॥

अचलो निर्मलो व्यापी नित्यतृप्तो निराश्रयः।
श्यामो युवा लोहिताक्षो दीप्तास्यो मितभाषणः ॥ १०४ ॥

आजानुबाहुः सुमुखः सिंहस्कन्धो महाभुजः।
सत्यवान् गुणसम्पन्नः स्वयंतेजाः सुदीप्तिमान् ॥ १०५ ॥

कालात्मा भगवान् कालः कालचक्रप्रवर्तकः।
नारायणः परञ्ज्योतिः परमात्मा सनातनः ॥ १०६ ॥

विश्वसृष्टिविश्वगोप्ता च विश्वभोक्ता च शाश्वतः।
विश्वेश्वरो विश्वमूर्तिर्विश्वात्मा विश्वभावनः ॥ १०७ ॥

सर्वभूतसुहृच्छान्तः सर्वभूतानुकम्पनः।
सर्वेश्वरेश्वरः सर्वः श्रीमानाश्रितवत्सलः ॥ १०८ ॥

सर्वगः सर्वभूतेशः सर्वभूताशयस्थितः।
अभ्यन्तरस्थस्तमसश्छेत्ता नारायणः परः ॥ १०९ ॥

अनादिनिधनः स्रष्टा प्रजापतिपतिर्हरिः।
नारसिंहो हृषीकेशः सर्वात्मा सर्वदृग्वशी ॥ ११० ॥

जगतस्तस्थुषश्चैव प्रभुर्नेता सनातनः।
कर्ता धाता विधाता च सर्वेषां प्रभुरीश्वरः ॥ १११ ॥

सहस्रमूर्तिर्विश्वात्मा विष्णुर्विश्वदृगव्ययः।
पुराणपुरुषः स्रष्टा सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ११२ ॥

तत्त्वं नारायणो विष्णुर्वासुदेवः सनातनः।
परमात्मा परं ब्रह्म सच्चिदानन्दविग्रहः ॥ ११३ ॥

परञ्ज्योतिः परंधामः पराकाशः परात्परः।
अच्युतः पुरुषः कृष्णः शाश्वतः शिव ईश्वरः ॥ ११४ ॥

नित्यः सर्वगतः स्थाणुरुग्रः साक्षी प्रजापतिः।
हिरण्यगर्भः सविता लोककृल्लोकभृद्विभुः ॥ ११५ ॥

रामः श्रीमान् महाविष्णुर्जिष्णुर्देवहितावहः।
तत्त्वात्मा तारकं ब्रह्म शाश्वतः सर्वसिद्धिदः ॥ ११६ ॥

आकारवाच्यो भगवान् श्रीभूर्लीलापतिः पुमान्।
सर्वलोकेश्वरः श्रीमान् सर्वज्ञः सर्वतोमुखः ॥ ११७ ॥

स्वामी सुशीलः सुलभः सर्वज्ञः सर्वशक्तिमान्।
नित्यः सम्पूर्णकामश्च नैसर्गिकसुहृत्सुखी ॥ ११८ ॥

कृपापीयूषजलधिश्शरण्यः सर्वदेहिनाम्।
श्रीमान्नारायणः स्वामी जगतां पतिरीश्वरः ॥ ११९ ॥

श्रीशः शरण्यो भूतानां संश्रिताभीष्टदायकः।
अनन्तः श्रीपती रामो गुणभृन्निर्गुणो महान् ॥ १२० ॥

॥ इति श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥